

Informe de diagnosi

Primera aproximació a la comunitat educativa de l'Escola Lloret

Programa Xarxa d'Escoles i Instituts per la igualtat i la No-discriminació:
Comunitat educativa i territori

Direcció de Feminismes i LGTBI. Ajuntament de Barcelona

Versió actualitzada:

Barcelona, maig de 2017

Institut de Govern i Polítiques Públiques

ÍNDIX

Presentació.....	3
EL PROCÉS DE TREBALL.....	5
1. Objectius.....	5
2. Metodologia	6
3. Pla de treball.....	8
4. Síntesi de les accions desenvolupades en aquesta primera fase de diagnosi	9
COMUNITAT EDUCATIVA ESCOLA LLORET	14
1. Aproximació a l'escola Lloret i el seu territori	14
2. La comunitat educativa de l'escola Lloret.....	15
2.1 Alumnat.....	15
.....	15
.....	15
2.2 Professorat.....	18
2.3 Famílies	19
2.4 Personal no docent de l'escola.....	20
2.5. Activitats extraescolars i activitats al barri	21
3. Relacions entre els actors identificats	22
4. El mapa de visions.....	23
CONCLUSIONS	26
Darrers passos i conclusió final (maig 2017).....	28

Presentació

El present document ha estat elaborat per l'IGOP (Institut de Govern i Polítiques Públiques de la Universitat Autònoma de Barcelona), i és l'informe de diagnosi de la Comunitat Educativa de l'*Escola Lloret* del barri de Sants, a partir del qual es té l'objectiu d'elaborar un Pla d'actuació participat per la Igualtat i la No Discriminació al centre.

Aquest treball, s'emmarca en l'encàrrec realitzat per La Direcció de Feminismes i LGTBI de l'ajuntament de Barcelona per al desenvolupament del *projecte pilot* de la segona fase del *Programa Xarxa d'Escoles i Instituts per a la Igualtat i la no discriminació – Comunitat Educativa i Territori*.

L'objectiu del document, i del seu procés d'elaboració, és conèixer quins actors conformen la comunitat educativa de l'Escola Lloret, com es relacionen entre ells, i quines poden ser les vies per a la implementació de la Segona fase del "Programa Xarxa d'Escoles i Instituts per la Igualtat i la No-Discriminació: Comunitat educativa i territori". Aquesta informació ens ajudarà a determinar entre tots i totes (equip directiu del centre, professorat, famílies i administració), quines línies de treball conjunt es poden emprendre sobre les diferents temàtiques que aborda el programa.

L'elaboració del diagnòstic ha comptat amb la participació dels diferents agents del territori destacant principalment a l'equip directiu de l'escola Lloret i el professorat (amb una important implicació), el personal no docent, part de l'alumnat i algunes famílies.

Entenem per participació el fet que tots i totes tenim l'oportunitat de ser corresponsables en la construcció i desenvolupament del procés, i que a més a més de poder opinar, tenim l'ocasió de ser protagonistes implicant-nos, definint objectius, proposant accions, aportant elements de reflexió, etc.

A més, aquest document serà adreçat tant a les institucions participants com també a les persones que han participat en aquests primers mesos de la segona fase del Programa, i té la clara intenció de ser contrastat i modificat, si cal, per tots aquests agents. Així, l'informe està subjecte a la revisió i avaluació conjunta amb l'escola, els diferents agents entrevistats i la Direcció de Feminismes i LGBTI de l'Ajuntament de Barcelona.

Així doncs, l'estructura del present document es divideix en dos apartats generals. En primer lloc trobarem explicat i definit quin ha estat el **procés de treball** pensat i elaborat durant els mesos de gener a juny del 2016. I en segon lloc, mostrarem quins han estat **els resultats de la diagnosi de la comunitat educativa de l'Escola Lloret** obtinguts en aquesta primera fase.

EL PROCÉS DE TREBALL

En aquest primer apartat del document trobem els objectius marcats per a desenvolupar el Projecte, la metodologia emprada en aquesta fase, el pla de treball elaborat, i per últim, una síntesi de les accions desenvolupades en aquesta primera fase de diagnosi.

1. Objectius

Els objectius generals del procés d'elaboració del projecte pilot són:

1. Construir de manera participativa i consensuada un programa preventiu contra la discriminació i l'assetjament incorporant a la comunitat educativa en sentit ampli (professorat, famílies, alumnes, centres esportius, actors comunitaris del territori que treballen amb infants i joves,...)
2. Vertebrar una estratègia de sensibilització i implicació en el procés de disseny del propi programa que faciliti la seva posterior implementació en aquesta comunitat educativa.
3. Fer un abordatge integral dels principis i objectius orientadors del Programa mitjançant la inclusió de totes les instàncies implicades en l'educació d'infants i adolescents.
4. Aprendre del procés de disseny, treballant amb experiències diferenciades, per tal de poder sistematitzar estratègies d'èxit per a experiències futures.
5. Recollir la informació obtinguda durant el procés de les dues proves pilot amb la intenció de poder sistematitzar-la i analitzar-la.

Els objectius específics aterrant el projecte al barri de Sants en aquests primers mesos de treball són:

1. Conèixer qui forma part de la Comunitat Educativa de l'Escola Lloret.
2. Implicar a les famílies en el projecte, a partir d'una estratègia definida junt amb l'Escola.

3. Definir una estratègia per fomentar la participació i la implicació dels actors de la Comunitat Educativa de l'Escola.

2. Metodologia

La metodologia proposada en aquesta segona fase del Programa s'inspira en la Recerca (o Investigació) – Acció Participativa (RAP o IAP).

Aquesta metodologia té la pretensió que la Comunitat Educativa no sigui objecte d'estudi sinó subjecte actiu en la reflexió i en el futur impuls d'accions. Aquesta reflexió es fonamenta en el coneixement i perspectiva aportada per cadascun dels participants sobre el territori que, posada en comú, ha de possibilitar la construcció de propostes i l'assumpció dels compromisos per impulsar accions futures.

L'aplicació d'aquesta metodologia està subjecta de forma clara a moltes incerteses, ja que depèn de la participació i implicació dels actors del territori. Per aquest motiu es té molt en compte quins són els ritmes d'aquesta comunitat, les seves dinàmiques i sinèrgies, per fer-les encaixar en el procés de desplegament de la recerca.

El procés de treball en l'aplicació de la metodologia necessita generar coneixement i reconeixement mutu entre els actors del territori, per tal d'enfortir les relacions de confiança i complicitats que permetran definir objectius comuns i treballar de forma conjunta.

Per desenvolupar aquesta metodologia, i tal i com detallarem al Pla de Treball, la proposta és treballar dos moments diferenciats:

Un primer moment on l'objectiu és conèixer qui és la Comunitat Educativa de l'alumnat de l'Escola Lloret, quines són les seves connexions i quins són els seus nivells d'interès respecte a les temàtiques que aborda el Programa.

En aquesta etapa es fan entrevistes en profunditat i grups de discussió, totes elles a partir d'una primera tria d'actors realitzada amb la informació que ens aporta centre educatiu i alguns informants clau.

El producte final d'aquesta etapa és un retorn dels resultats a la comunitat.

Un segon moment, on a partir de la informació i reflexió compartida, és defineix de manera participada un possible Pla d'actuació on es recullen els compromisos dels diferents actors per a desenvolupar-ho.

En el marc de desenvolupament d'aquest procés, ens plantejem també com a objectiu atorgar un paper a l'alumnat en el seu desplegament, ja sigui en la definició de necessitats, en el disseny d'accions o en el desenvolupament futur de les mateixes.

Per últim remarcar, que com l'equip de recerca som agents externs al programa per la Igualtat i la No Discriminació, així com a l'Escola Lloret, anirem contrastant amb els seus referents tota aquesta metodologia en el seu desplegament.

3. Pla de treball

Presentem a continuació les tasques que ens hem plantejat desplegar en aquest primer semestre de treball (Gener – Juny):

1. Fer un aproximació en profunditat a la temàtica dins de l'Escola Lloret
2. Construir un mapa d'actors de la Comunitat Educativa.
3. Crear un GIAP (Grup de Investigació-Acció – Participació) a l'Escola Lloret: Un GIAP en aquest és un petit grup de persones de la comunitat, que ens ha de permetre dissenyar de manera acurada el desplegament de la recerca, la gestió dels imprevistos, la facilitació de contactes, etc... Ha de ser un grup funcional i operatiu, d'unes 4-5 persones, i tenint en compte les possibles dificultats d'agenda dels seus membres i el curt període de temps d'aquesta fase, no hauria de reunir-se més de 3-4 vegades.
4. Realitzar d'entrevistes en profunditat (estat de la qüestió) amb referents de la Comunitat Educativa (5-6).
5. Realitzar Focus Group o grups de discussió amb perfils diferenciats de la Comunitat Educativa. Aquests perfils o grups vindran determinats a partir del treball de camp i de les informacions de context que anem contrastant amb el GIAP (d'entrada es proposen):
 - Famílies
 - Professorat
 - Professionals o membres d'entitats que treballen amb aquests infants i/o joves
 - Propi alumnat
6. Sistematització de resultats i retorn a la comunitat educativa.

7. Creació d'un espai de treball per a començar a planificar l'estratègia participativa per a recollir possibles accions derivades de les conclusions de la diagnosi.

4. Síntesi de les accions desenvolupades en aquesta primera fase de diagnosi

En aquest apartat recollim de les accions desenvolupades en aquesta primera fase de diagnosi. Aquestes accions tenien com a objectiu realitzar el mapa d'actors de la comunitat educativa i recollir la visió d'aquests respecte a la temàtica treballada pel programa.

Presentem a continuació, una taula resum de les entrevistes i participants dels grups de discussió realitzats:

Llistat de persones participants a les entrevistes i grups de discussió. Diagnosi Comunitat Educativa Escola Lloret (gener-juny/2016)		
Persones vinculades directament a l'Escola Lloret (professionals)		
Directora de l'Escola Cap d'estudis de l'Escola	Entrevista conjunta	15/03/16
Personal de cuina (cuinera i cuiner de l'Escola)	Grup de discussió	18/04/16
Monitora de menjador i professora de reforç escolar		
Professora d'extraescolars de Jazz i membre de l'Espai Sant Medir		
Personal de secretaria (secretària Escola)		
Personal de manteniment		
Cap d'Estudis de l'Escola		
Alumnat del centre		
Alumnes de 2n de primària de l'Escola	Taller – Recollida d'informació	25/04/16
Alumnes de 6è de primària de l'Escola	Taller – Recollida d'informació	25/04/16

Famílies d'alumnes de l'Escola Lloret		
Mare d'alumna de 5è de primària (a l'Escola des dels 2 anys). Família nascuda a Catalunya	Grup de discussió	28/04/16
Pare d'alumnes de 6è i 2n de primària. Família nascuda a Catalunya.		
Pare d'alumna de 3r de primària (el pare és exalumne de l'Escola). Família nascuda a Catalunya.		
Directora de l'Escola (participa al Grup)		
Administrativa de l'Escola (participa al Grup)		

A Continuació aportem algunes informacions que hem considerat rellevants:

Entrevista en profunditat amb la direcció de l'escola:

Entrevista amb la Directora Montserrat Lloret i la Cap d'Estudis Montse Esteve, amb l'objectiu d'identificar els diferents actors que consideren part de la comunitat educativa del seu centre. L'equip directiu està satisfet amb la feina realitzada amb l'alumnat i el professorat durant la primera fase del projecte, però han expressat la seva preocupació respecte el desenvolupament de la segona fase, tant pel que fa al temps dedicació, com a les possibilitats de treball conjunt amb altres actors externs a l'escola. Comenten no haver estat prèviament prou informades del volum de feina que pot representar, emfatitzant que la 1a fase encara està en curs i que disposen de molt poc temps.

Al parlar de comunitat educativa, una de les primeres qüestions que han posat sobre la taula, ha estat la diferència entre els actors propis de l'escola i la resta d'agents externs. Pel que fa als actors vinculats a l'escola, identifiquen com a agents educatius al professorat, el personal no docent i els monitors/es d'extraescolars de l'escola i les famílies dels i les alumnes (organitzades en una AMPA). Pel que fa a aquestes últimes, puntualitzen també la poca implicació que perceben per part de les famílies.

La direcció de l'escola s'ha ofert a "fer de pont" amb tots aquests agents.

Contacte permanent amb la direcció de l'Escola:

A partir de l'entrevista, la comunicació ha estat fluida per tal de poder contactar amb les famílies i/o per poder identificar altres possibles agents educatius.

Grup de discussió amb el personal no docent del centre:

Des de la direcció del centre es va considerar important la vinculació que té amb l'alumnat l'equip de professionals que intervenen a l'Escola.

Hem realitzat un grup de discussió amb alguns d'aquests agents, com la cuinera i el cuiner de l'Escola, la professora de l'extraescolar de Jazz, que alhora és monitora de l'Esplai Sant Medir (on alguns dels infants de l'Escola participen), una monitora de menjador que també fa tasques de professora de reforç escolar, la persona que s'encarrega de la secretaria de l'Escola, i per últim, la persona que s'encarrega del manteniment. També hi ha estat present la Cap d'Estudis de l'Escola.

Hem fet una presentació del Projecte i detallam que la sessió està dividida en 2 parts, una que fa referència als actors de la comunitat educativa de l'alumnat del centre, i una altra que fa referència a les temàtiques que vol afrontar el Programa.

Pel que fa als actors de la comunitat educativa, s'identifiquen les famílies, el professorat i, tot i que en menor mesura, com comenten, ells mateixos. Expliquen que tenen contacte amb alguna part de l'alumnat, i en moments més puntuals. No s'identifiquen actors fora de l'Escola.

En referència a les temàtiques del Programa, apunten elements relacionats amb el joc i el temps lliure o de pati, on si que es detecten alguns comportaments discriminatoris cap a alguns companys, per qüestions de gènere i/o físiques.

En acabar els hem convidat a participar del Grup Motor que es vol iniciar.

Taller – Recollida d'informació amb l'alumnat del centre:

Un dels elements recollits ha estat la impressió de l'alumnat del centre que ja ha estat treballant el Programa durant el curs 2014/15.

Hem realitzat dos tallers per recollir informació amb l'alumnat de 2n i de 6è de primària (que durant el curs anterior havien estat treballant les temàtiques del Programa).

El taller estava organitzat per treballar els actors de la comunitat educativa, i també, per explorar quines eren les temàtiques, dins les línies del Programa, a les que feien més referència.

Pel que fa als actors de la comunitat educativa, tant l'alumnat de 2n com el de 6è parlen d'activitats que realitzen fora de l'Escola (esports, activitat de reforç escolar –i de millora de llengües-, activitats artístiques,...). La gran majoria no coincideixen amb cap altre alumne en aquestes activitats, i si en alguna coincideixen, solen ser dos o tres alumnes, no més.

Pel que fa a les temàtiques, sobretot l'alumnat de 6è, comenta que han treballat alguns d'aquests aspectes a classe i que els hi sembla molt important fer-ho (algun alumne comenta que també seria interessant fer-ho a fora), però que algun problema

persisteix, que al dia a dia és difícil dur-ho a la pràctica (el tutor de la classe comenta que si que s'està detectant una millora).

Grup de discussió amb famílies d'alumnes del centre:

També hem treballat amb algunes famílies de l'Escola en el mateix sentit que el taller – recollida d'informació amb l'alumnat.

Es convoquen a una dotzena de famílies (de l'AMPA i del Consell Escolar). Finalment acudeixen al grup de discussió tres famílies.

Identifiquen com a actors de la comunitat educativa, a part del professorat i elles mateixes, les extraescolars, i en concret el futbol que es fa a l'escola. També parlen de l'equip de cuina i menjador. També identifiquen una acadèmia d'anglès, propera a l'Escola, on sembla que hi van diversos alumnes.

Pel que fa a les temàtiques, les famílies reconeixen l'Escola com un espai majoritàriament respectuós. Si que identifiquen, però, que podria haver-hi algunes actituds discriminatòries en relació a aspectes de gènere i/o orientació sexual per part d'algunes famílies, tot i que no ho especifiquen.

En acabar els hem convidat a participar del Grup Motor que es vol iniciar.

RESULTATS DE LA DIAGNOSI

COMUNITAT EDUCATIVA ESCOLA LLORET

1. Aproximació a l'escola Lloret i el seu territori

L'Escola Lloret és un centre educatiu concertat pel Departament d'Ensenyament que ofereix Escola Bressol (educació 0 – 3 anys), Educació Infantil i Primària (educació 3 a 6 anys i 6 a 12).

Està situada en ple cor del barri de Sants (districte de Sants – Montjuïc), un territori molt poblat, on aproximadament hi viuen més de 40.000 persones. La renda familiar disponible del barri de Sants es situa en un 82'6, quan la mitjana de Barcelona és 100. És un barri amb un índex d'immigració (persones sense nacionalitat espanyola) relativament baix d'aproximadament el 6%, xifra que, tot i així està 1 punt per sobre la mitjana barcelonina.

Una de les principals característiques del barri, és que presenta un teixit associatiu molt ampli i actiu: el conformen més de 150 entitats de caire social i educatiu, esportiu, comerciant, ecologista i/o cultural de les quals 7 s'adrecen específicament a l'educació en valors d'infants i joves.

L'antiguitat i el caràcter familiar de l'escola, mantingut durant els més de 60 anys d'activitat, en fan un centre de referència per als habitants del barri: un 95% dels alumnes hi viuen i molts d'ells són fills i filles d'exalumnes.

Partint d'aquesta informació, en el cas de l'escola Lloret existeix una concordança entre el que anomenem comunitat educativa i el seu abast territorial. Tenint en compte que l'alumnat és del barri, i que aquest compta amb nombrosos agents socialitzadors i educatius, podríem imaginar que moltes d'aquestes entitats poden ésser actors (més o menys propers) de la comunitat educativa de l'escola. Per a verificar-ho però ha estat imprescindible veure en primer lloc quines d'entre elles identifica el centre i com s'hi relaciona.

2. La comunitat educativa de l'escola Lloret

Els objectius marcats per a la fase 1 del diagnòstic eren: Conèixer qui forma part de la Comunitat Educativa de l'Escola Lloret, implicar a les famílies en el projecte, a partir d'una estratègia definida junt amb l'Escola i definir una estratègia per fomentar la participació i la implicació dels actors de la Comunitat Educativa de l'Escola.

Presentem en els següents apartats aquest conjunt d'actors, visions i relacions.

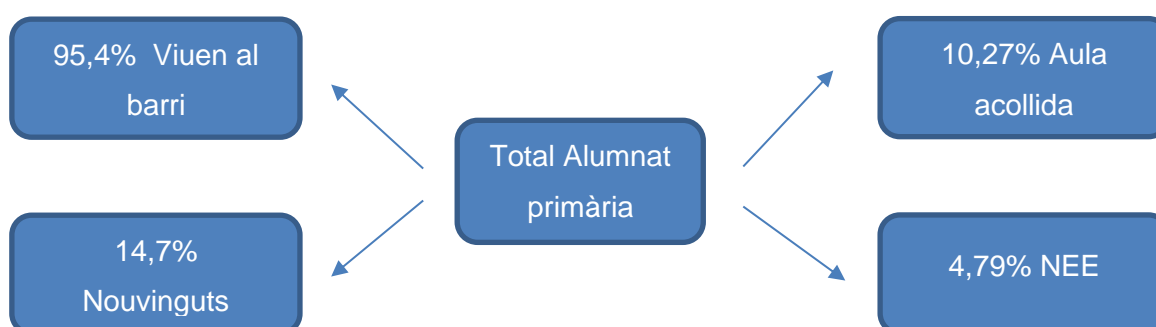
2.1 Alumnat

El primer element de la comunitat educativa del que volem parlar és el propi alumnat, situant-lo al centre d'aquesta comunitat i entenent que les relacions que s'estableixen entre ells també són rellevants.

L'Escola acull un total de 266 infants matriculats, dels quals 146 estan en aquests moments cursant els cicles de primària. Com comentat anteriorment, els alumnes en la seva majoria són del barri de Sants (95%).

El 14,70% del total de l'alumnat són infants nouvinguts, dels quals 15 infants participen a l'Aula d'Acollida.

El percentatge d'alumnes presentant Necessitats Educatives Especial (NEE) és molt baix, incloent només a 7 alumnes.

Esquema 1. Alumnat de l'escola Lloret. Elaboració pròpia

En la realització d'aquest diagnòstic hem volgut comptar amb la participació del propi alumnat. Per a fer-ho hem treballat amb dues de les 3 classes que han realitzat la primera fase del projecte: els alumnes de 2n i 6è del finalitzat curs 2015/16.

En la sessió de treball realitzada amb els nens i nenes de 2n, ens interessava recollir quins agents educatius tenen a prop més enllà de les seves famílies i el personal intern de l'escola. Com a resultat de la dinàmica desenvolupada apareixen les activitats educatives extraescolars següents:

Activitats	Nº Alumnes	Intern / extern	Barri / Fora
Futbol	2	Escola	
Jazz	1	Escola	
Robòtica	3	Escola	
Natació	3	Fora de l'escola	Barri
Piano	1	Fora de l'escola	Fora del barri
Ballet	1	Fora de l'escola	Barri
Gimnàs	1	Fora de l'escola	
Handball	1	Fora de l'escola	Barri
Judo	1	Fora de l'escola	Fora del barri
Futbol	1	Fora de l'escola	Fora del barri

Taula 2. Activitats alumnes de 2n. Elaboració pròpia

Com es pot observar, una mica menys de la meitat dels alumnes de 2n realitza activitats extraescolars i aquestes són molt variades. Deixant a part les activitats extraescolars pròpies del centre, és important destacar que la majoria d'activitats són activitats esportives realitzades al propi barri. Tot i això, cap dels agents externs identificats té prou representativitat com per a considerar-lo part de la comunitat educativa del centre (no acullen un nombre elevat d'alumnes de l'escola Lloret).

Amb l'alumnat de 6è, l'objectiu era fer el mateix anàlisi (identificar els seus agents educatius) però incorporant els conceptes "comunitat educativa i "mapa d'actors". A la pregunta "qui us educa?" els nois i noies responen, per ordre d'importància:

1. Els pares i mares.

2. Altres membres de la família.
3. Els professors i professores.

Quan preguntem si algú més els educa – en un sentit ampli- alguns dels alumnes identifiquen altres adults amb qui tenen contacte i destaquen:

1. El personal no docent de l'escola: la secretària, i el conserge.
2. Les persones amb qui, alguns d'ells, fan repàs.

Respecte a actors externs, en un primer moment no identifiquen les activitats extraescolars com a possibles agents educatius. Al parlar-ne però, sí que consideren que poden rebre “missatges educatius” dels actors que en formen part.

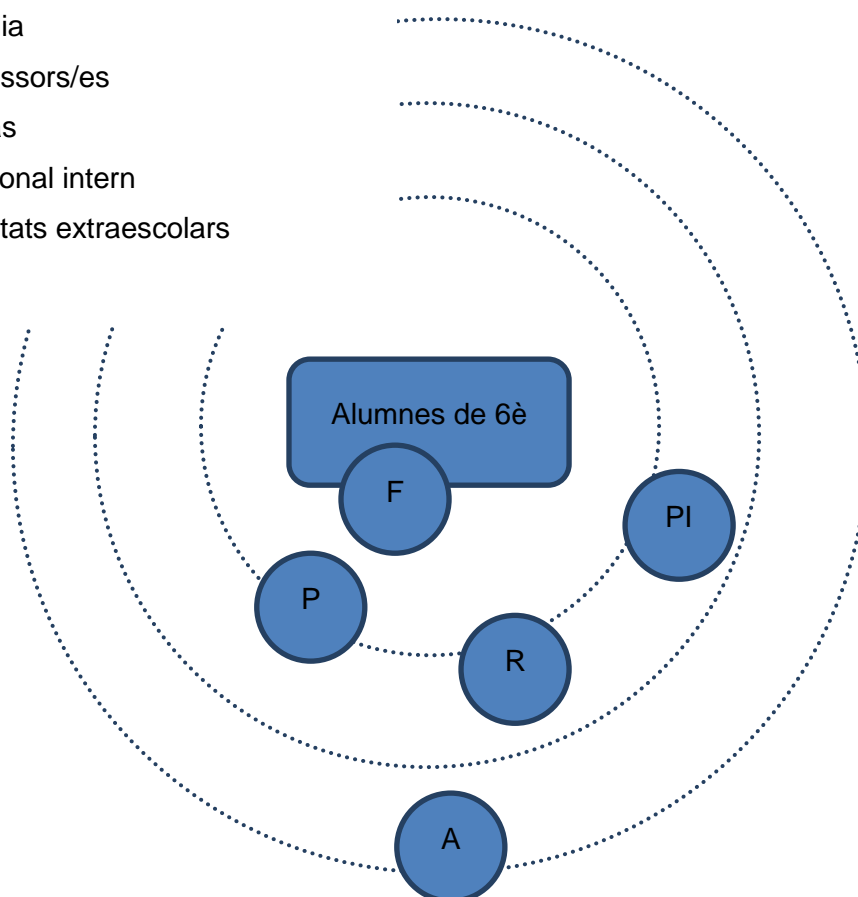
Activitats	Nº Alumnes	Intern / extern	Barri / Fora
Repàs	4	Escola	
Futbol	1	Escola	
Dansa	2	Fora de l'escola	Barri
Bàsquet	3	Fora de l'escola	Barri
Ludoteca	2	Fora de l'escola	Barri
Natació	1	Fora de l'escola	
Pintura	1	Fora de l'escola	Fora del barri
Futbol	2	Fora de l'escola	Fora del barri

Taula 3. Activitats alumnes de 6è. Elaboració pròpia

En el cas dels i les alumnes de 6è, ens trobem amb una situació molt semblant a la de l'alumnat de 2n: aproximadament la meitat dels nois i noies realitzen activitats extraescolars però aquestes són molt variades; cap d'elles acull un nombre d'alumnes prou representatiu.

Resultat de les dinàmiques proposades i la conversa mantinguda, els nois i noies de 6è dibuixen el mapa d'actors següent:

F: Família
P: Professors/es
R: Repàs
PI: Personal intern
A: Activitats extraescolars

Esquema 2. Mapa d'actors alumnes de 6è. Elaboració pròpia

Com es pot observar, els principals agents educatius que detecten els nois i noies, són els seus pares així com el personal de l'escola. Tot i que molts d'ells realitzen activitats educatives fora del centre, o bé no les identifiquen com a agents de la comunitat educativa o bé les situarien en un pla més allunyat.

2.2 Professorat

Un dels principals agents educatius directament vinculat amb l'alumnat és el professorat. El claustre de l'escola està format per 25 persones més la directora. Aquestes estan repartides per cicles: La llar d'infants compta amb 9 mestres, parvulari amb 5 i educació primària amb 11. Aquests últims són els que han participat de la primera fase del projecte. Una mirada en clau de gènere ens mostra que, com en molts altres centres, es tracta d'un claustre majoritàriament format per dones (només 2 dels mestres són homes).

El professorat ha mostrat una bona acollida i interès en la realització de la primera fase del projecte. Des de la direcció troben interessant que puguem realitzar una treball conjunt amb tutores i alumnat per no només valorar l'impacte de les actuacions realitzades, sinó per recollir les seves opinions respecte el projecte i les línies d'actuació que consideren prioritàries per a la segona fase.

Durant aquesta fase de diagnosi però, no ha estat possible entrevistar al professorat. Tot i això creiem que pot ser interessant que integrin el grup motor, a fi d'aportar la seva visió respecte a l'aplicació del programa durant la primera fase així com les idees i opinions per fer-lo extensible a la resta de la comunitat educativa.

2.3 Famílies

Després de parlar de dos dels agents de la comunitat educativa més pròxima per context, creiem important destacar a les famílies com a principals agents educatius i socialitzadors.

L'escola Lloret compta amb una AMPA formada per nombroses mares i pares, tot i això, des del punt de vista de la direcció la seva implicació en els projectes de centre és pot considerar baixa. Aquesta opinió, la podem reafirmar amb la baixa participació al grup de discussió per a famílies proposat en aquesta primera fase de diagnosi: només hi han participat 2 pares i 1 mare.

Aquest baix nombre d'assistents, als qual em d'agrair molt la seva participació, impossibilita que les seves opinions siguin representatives del conjunt de famílies, però ens sembla interessant apuntar-ne les principals:

Al parlar de comunitat educativa, les tres famílies participants identifiquen com a principals agents socialitzadors a la família i al professorat. A l'ampliar-ho parlant "d'escola", els pares i mare entrevistats hi inclouen el personal no docent: remarquen el caràcter familiar i proper de totes les persones que hi treballen, i el fet de que coneixen a tots els nens i nenes.

Pel que fa a la transmissió de valors com els proposats des del programa, asseguren que tant les famílies com l'escola van de la mà, reiterant el "caràcter familiar i proper"

de l'escola i la feina que realitza "des de sempre". En algun cas inclús, s'afirma que el que diu el professori "té més pes que el que puguin opinar els pares".

Pel que fa a agents educatius externs, les 3 famílies participants no identifiquen entitats o professionals del barri com a possibles actors de la comunitat educativa; pel que fa a les activitats extraescolars, tot i que sí que n'identifiquen com a principals (futbol a l'escola i anglès en acadèmies) no les consideren com a agents educatius relacionats amb l'escola o amb un nombre representatiu d'alumnes.

2.4 Personal no docent de l'escola

Un dels agents socialitzadors dels i les alumnes, de gran importància pel seu contacte diari amb l'alumnat, és el personal no docent de l'escola. Aquests referents adults, presents sovint durant l'hora de menjador i/o al pati, són els que actuen directament fora de l'aula (acudint també al professorat o l'equip directiu en cas necessari).

A diferència d'altres centres, on la gestió del menjador i dels extraescolars està externalitzada, l'escola Lloret compta amb un equip propi de personal no docent. Aquest està conformat per:

- Personal d'administració i Secretariat: Secretària, conserge i persona de manteniment.
- Personal de cuina i menjador
- Monitors/es de les activitats extraescolars de jazz i futbol.

Al tractar-se de personal propi del l'escola, aquest conjunt de professionals es coneixen i relacionen molt entre ells. La relació de tots ells amb l'alumnat es pràcticament diària, i en aquest sentit es perceben a ells/es mateixos com a agents de la comunitat educativa dels infants.

D'altra banda, a part del professorat i les famílies, no detecten cap altre agent que formés part d'aquesta comunitat.

2.5. Activitats extraescolars i activitats al barri

En el precedent Informe de Seguiment, ens semblava rellevant destacar que al barri de Sants les entitats d'educació en el lleure- caracteritzades per la seva tasca d'educació en valors- hi tenen molta representativitat: la Federació d'Esplais i Caus de Sants Montjuic (ECSM) està conformada per 7 entitats que des de fa més de 6 anys potencien i donen a conèixer l'educació en el lleure i que destinen les seves activitats a infants de 6 a 18 anys.

Si en un primer moment podíem considerar aquest tipus d'entitats com a possibles agents de la comunitat educativa de l'escola Lloret, els resultats presentats en l'actual document ho descarten ja que no tenim constància que els alumnes de l'escola hi participin.

En la mateixa línia, tot i que són molts els i les alumnes de l'escola els que realitzen activitats extraescolars (sobretot esportives), aquestes estan molt diversificades i no hi ha cap entitat o club que aculli un nombre representatiu d'alumnes de l'escola Lloret.

3. Relacions entre els actors identificats

Com hem explicat prèviament, el punt de partida dels agents educatius amb els quals hem parlat ha estat principalment l'Equip Directiu de l'escola Lloret. A través d'aquests contactes hem pogut, no només ampliar el mapa d'actors, sinó conèixer les diferents connexions i tipus de relacions que s'estableixen entre ells.

El principal punt a destacar és el "caràcter familiar" de l'escola, que identifiquen els actors entrevistats pel que fa a les seves interrelacions. Aquest ve marcat per varis factors:

- el petit tamany del centre: l'escola acull un nombre molt reduït d'alumnes, i "tothom es coneix".
- el comptar amb un equip docent i no docent propi: l'equip de cuina, menjador i extraescolars no estan externalitzats.
- la seva llarga trajectòria: molts dels alumnes de l'escola, són fills i filles d'ex-alumnes que senten l'escola molt propera a les seves vides i famílies.

Així, els actors que diàriament treballen a l'escola tenen molta relació entre ells, i en la majoria de casos molt contacte amb l'alumnat. El contacte amb les famílies el tenen sobretot el personal no docent i, de forma individual, l'equip directiu i el professorat. D'altra banda, aquest "caràcter familiar" compartit però, no impedeix que la relació de les famílies (AMPA) amb els projectes de l'escola sigui molt feble.

4. El mapa de visions

Al llarg de les entrevistes i grups de discussió realitzats amb els diversos actors de la comunitat educativa de l'escola Lloret, s'han esmentat les diferents visions, opinions o inquietuds pel que fa a les temàtiques del projecte. Vist el reduït nombre de persones entrevistades i participants en els grups de discussió, sobretot en el cas de les famílies, no podem generalitzar ni donar per representatives les opinions i visions sobre les temàtiques del programa. Tot i això trobem interessant recollir-les, entenent-les com un recull de "primeres impressions".

Des de l'inici de la fase 1 del programa, s'han realitzat alguns canvis a l'escola que reconeixen tant l'equip directiu com el personal no docent, famílies i alumnat:

- Els infants ja no porten bates roses i blaves sinó que poden escollir el color: cap família ha qüestionat el canvi i des de direcció es desconeix si els infants han fet preguntes sobre aquest canvi. Sembla doncs que és un canvi ben acceptat per tota la comunitat.
- Durant la primera fase es van detectar diferències en l'ús de l'espai, al pati, entre nens i nenes. Els nens ocupaven tot l'espai jugant a pilota i les nenes quedaven als marges parlant. S'ha restringint el joc de pilota, afavorint una ocupació de l'espai més igualitària.
- S'ha canviat els dies del "pare" i la "mare" pel dia de les "famílies", i la nomenclatura utilitzada en les cartes que envia l'escola.

Aquests canvis es valoren molt positivament. Tot i així la visió que es té sobre l'escola és la d'un centre ja implicat prèviament en treballar aquestes temàtiques de forma transversal. Segons la direcció, la pluralitat i diversitat estan incorporades en l'ideari de l'escola, i ja es treballen de forma continuada aquests valors. En aquest sentit, el programa, més que aportar una novetat, rema a favor de la tasca que ja realitzava el centre, i emfatitza en iniciar aquest tipus de treball o sensibilització des de "mes a baix". D'altra banda no identifiquen cap necessitat específica respecte les temàtiques del programa, ja que no detecten problemes o conflictes en aquesta línia.

Les famílies entrevistades comparteixen aquesta visió i (com l'equip directiu) no detecten problemàtiques i/o necessitats relacionades amb les temàtiques del programa. Un dels pares inclús qüestiona si l'escola Lloret és la més adequada per a formar part del projecte pilot, fent referència al bon clima del centre i a la manca de

problemàtiques o conflictes. Només al abordar temes d'orientació sexual, qüestionen si tractar aquest tema obertament (per exemple mitjançant una obra de teatre) suposaria un problema per a la resta de pares i mares d'alumnes.

Pel que fa al personal no docent, les persones que tenen més contacte amb els i les alumnes, tant al menjador com al pati, sí que detecten algun tipus de discriminació per aspecte físic tant en els nens com en les nenes, per exemple anomenar un company "gafitas" o "bolita de grasa". En algun cas, han presenciat alguna discriminació per origen vers unes alumnes negres però es tracta d'alguna ocasió puntual. En la mateixa línia però en clau de gènere, també comenten haver sentit comentaris del tipus "les dones a fregar"; o nens que riuen o fan mirades i comentaris quan algun nen vol integrar l'extraescolar de jazz (en el que només participen nenes, tot i estar obert a tothom).

En general però reafirmen el bon clima de convivència i relacionen l'existència de conflictes puntuals entre infants amb l'edat i/o els jocs que estiguin realitzant.

Finalment ens sembla interessant destacar també les impressions recollides amb els alumnes de 6è, sobre els canvis que el programa estigui generant i les possibilitats de dur-los a la pràctica:

En general la majoria d'alumnes recorden haver treballat – durant la primera fase del programa- sobre estereotips, jocs de nens i jocs de nenes, discriminació per origen (raça) o vers persones amb discapacitat etc. Recorden el bloc de la Malika i els vídeos que van realitzar sent ells i elles els protagonistes.

Són molts i moltes els que creuen que és important treballar sobre aquests temes perquè la gent no sigui discriminada o per ajudar a aquelles persones discriminades, i un d'ells emfatitza en la importància de treballar-ho també fora de l'aula, per exemple en les activitats de futbol i bàsquet (argumentant aquests esports han estat tradicionalment esports de nois).

Tot i els canvis generats, esmentats anteriorment, alguns alumnes de 6è detecten que segueixen havent-hi "problemes" però no en posen exemples. Una de les noies afirma que recorda un vídeo on es presentava una solució "raonable" però que en el dia a dia és difícil portar-ho a la pràctica. La majoria identifiquen el tracte igualitari com a positiu, però estan d'acord que a vegades costa portar-lo a la pràctica.

Durant la sessió realitzada amb els alumnes, el professor present a l'aula comenta que ha detectat una evolució positiva pel que fa a la utilització de paraules com "negre" o "gay" com un insult. Segons la seva opinió sembla que hi ha més consciència però es podria seguir treballant el tema de l'homosexualitat.

CONCLUSIONS

El document que hem presentat recull el procés de treball realitzat a l'Escola Lloret durant els mesos de gener a juny. La intenció d'aquest procés ha estat començar a caminar cap a la obertura a la Comunitat Educativa del Programa "Xarxa d'Escoles per la igualtat i la no discriminació".

En aquest camí hem pogut detectar quins són els actors principals d'aquesta Comunitat Educativa, punt de partida imprescindible per al desenvolupament del Projecte. Tenim clar amb qui comptem a l'hora de construir el Pla d'Actuació de cares al curs 2016/17. Per altra banda però, i en termes generals, no hem pogut aprofundir de manera generalitzada en les visions respecte les temàtiques del Programa. Hem recollit les opinions de diversos agents d'aquesta Comunitat Educativa detectada. Tal i com hem explicat en el cos del document, la mostra d'alguns d'aquests agents, en aquests moments és poc representativa i no podem generalitzar-ne els resultats obtinguts. Tot i això, si que hem pogut recollir la visió de la direcció i del personal no docent de l'Escola.

En relació als objectius específics inicials, creiem que hem pogut identificar de manera molt clara qui és la Comunitat Educativa de l'Escola i el grau d'implicació actual. Per una banda, tenim una direcció i un professorat molt interessats en el desenvolupament del Projecte. Per part de la Direcció també es viu com una bona oportunitat per augmentar la implicació de les famílies a la institució.

També hem pogut constatar que la primera fase del Projecte ha tingut un impacte interessant amb l'alumnat. Les converses que hem pogut tenir amb alguns d'ells mostren sensibilitat per les temàtiques. El professorat ha comentat també que ha vist canvis en aquests durant el transcurs de l'any.

Pel que fa a la implicació de les famílies, com hem comentat, l'estratègia elaborada no ha tingut els resultats esperats pel que fa a participació. Tot i això, valorem molt positivament les converses que hem pogut mantenir amb algunes d'elles. És molt interessant la visió que tenen aquestes sobre l'Escola, i la importància i confiança que hi dipositen. Pensem que tot i que no hem pogut parlar amb moltes famílies, aquesta visió és una oportunitat molt positiva per implementar el Projecte amb aquesta dimensió comunitària.

Ens sembla molt interessant destacar el paper del personal no docent de l'Escola. Agents educatius molt valorats pels infants de l'Escola i que alhora tenen un paper

central amb l'alumnat sobretot en espais d'educació més informal. Les famílies també parlen d'aquests "col·lectiu" com a agents molt importants per als infants.

Per altra banda, en relació al Pla de Treball, hem pogut desenvolupar les fases inicials i de construcció dels actors de la comunitat. Hem vist com aquesta comunitat té l'Escola com a punt i espai de referència i és on hi trobem els espais de relació i, també, les oportunitats per millorar aquests ponts.

Com hem comentat, les visions d'aquests agents respecte les temàtiques, és un dels elements a desenvolupar. L'Equip Directiu explica que haver pogut desenvolupar el Programa a l'Escola ha permès treballar diferents aspectes pràctics al propi centre, com per exemple, el canvi de color de les bates. S'identifiquen també, com una Escola on els valors que es volen treballar des del Programa són transversals en el seu ideari, i per tant, hi tenen i hi tenien un pes important. Aquest fet s'acompanya de l'explicació que a l'Escola es vigila molt que no hi hagi discriminació de cap mena, i que és un tema que s'afronta directament en cas que sorgeixi.

Des del personal no docent, s'apunta a una visió semblant, en el sentit que no es consideren una Escola on hi hagi situacions de discriminació. Tot i això, si que apunten, que en espais de relació més informal, com al pati, es poden viure algunes situacions de discriminació pel físic.

I per últim, les famílies amb les qui hem pogut entrevistar-nos, apuntaven una visió molt similar a la de l'Escola. Emfatitzaven però, que el treball potser s'ha de fer més aviat amb les pròpies famílies, ja que a l'Escola s'està treballant bé en aquests aspectes.

Així doncs, identifiquem una Escola molt cohesionada internament, on tant les famílies, el propi professorat i el personal no docent la defineixen com a molt "familiar" i on tothom es coneix. És una Escola on a més, els diferents agents valoren de manera molt positiva, i mostren interès en el Programa.

Detectem aquest aspecte com a una gran oportunitat per poder treballar amb aquests diferents agents com a base del desenvolupament del Programa.

Darrers passos i conclusió final (maig 2017)

L'escola Lloret va ser un dels dos centres educatius triats per al desenvolupament de la dimensió comunitària del programa "Xarxa d'Escoles i Instituts per la igualtat i la no discriminació". El motiu de la selecció d'aquest centre entre el conjunt dels participants en el programa era doble:

- per una banda pel fet de que es tracta d'un centre concertat i amb una important implicació al programa per part del seu professorat,
- i per una altra banda pel fet de que el centre que no té connexió amb l'activitat comunitària del barri, però sí una relació de proximitat i familiar amb les famílies (a més, un número rellevant d'alumnes actuals son fills d'antics alumnes) aquest fet obria la hipòtesi de potencial de vertebració de la comunitat educativa a partir de les relacions de proximitat i confiança (a traves d'activitats extraescolars, etc...) possibilitant l'enfortiment del vincle amb el territori.

Aportem alguns elements per a la reflexió a partir del treball desplegat en el marc del programa.

Una vegada iniciat el treball de camp, entrevistant a famílies, actors del territori, etc... ens adonem que les possibles relacions de proximitat entre escola i territori no són tals, els espais de referència i activitats extraescolars de l'alumnat son molt diverses i disperses, fet que dificulta construir un espai compartit com a comunitat educativa amplia.

A partir del mes de maig-juny es planteja des del programa la possibilitat de centrar els esforços en el treball amb les famílies. Es comenta a l'escola. Després d'un primer intent de trobada amb famílies amb poca participació es decideix aprofitar les sessions inaugurals del curs per tal d'explicar a les famílies els objectius del programa així com el seu interès per treball els continguts que es treballen des del programa.

Al mes de setembre, les tardes dels dies 5,6,7 i 8, entre la referent del programa per part de l'ajuntament i el referent de la recerca per part de l'IGOP, s'explica el treball desenvolupat i s'emplaça a les famílies a participar d'unes sessions de reflexió al voltant dels temes del programa. La resposta és massiva, més de 100 famílies omplen la butlleta mostrant interès.

Entre els mesos d'octubre i gener la cooperativa *Fil a l'agulla* dinamitza els tallers de reflexió amb dos grups amb tres sessions cada grup. La valoració per part dels participants es molt positiva, encara que també s'han donat dificultats en sostenir la participació de les famílies.

El 4 d'abril es fa una presentació a l'escola sobre tot el procés desenvolupat on participen algunes mares i un pare que havien assistit als tallers, tot el professorat del centre i professionals que desenvolupen tasques a l'escola (cuina, administració, extraescolars), un club de futbol proper del barri, inspecció i consorci (també referents del programa de l'ajuntament, *Fil a l'agulla* i IGOP).

Es fa una exposició del procés, es genera un bon clima, s'obre la reflexió i el debat sobre els canvis i pressa de consciència que ha suposat el programa.

Des de l'ajuntament s'obre la possibilitat de generar algun tipus d'activitat o "producte final" amb les famílies participants de l'activitat. Encara està per acabar de definir, però s'apunta la possibilitat de realitzar un programa de radio (amb radio Sants) sobre el tema convidant a les participants i participant de l'activitat, a l'escola , etc...

El desenvolupament d'aquesta activitat a proposta de l'ajuntament obre potencialment l'abast de la reflexió i sensibilització respecte als temes que aborda el programa en el marc del territori.